

STATISTIKANÕUKOGU KOOSOLEKU PROTOKOLL

Tallinn

19.04.2016 nr 3 sn

Algus kell 10.30, lõpp kell 13.00

Juhatas: Tõnu Kollo

Protokollis: Kristiina Traumann

Võtsid osa: Ülo Kaasik, Taavi Kand, Andres Ojaver, Andres Oopkaup, Margus Sarapuu, Hede Sinisaar, Marko Udras

Puudusid: Urmet Lee, Ilmar Lepik, Kätlin Mandel, Hannes Pahapill, Allan Puur

Kutsutud:

Statistikaameti statistika levi osakonna juhataja Anne Nuka

Statistikaameti andmetöötuse ja registreerimise osakonna juhataja asetäitja Heidi Pellmas

Statistikaameti ettevõtlus- ja põllumajandusstatistika osakonna juhataja Ene Saareoja

Statistikaameti meetodika ja analüüsi osakonna peaanalüütik Siim Krusell

Eesti Panga statistikaosakonna juhataja Jaanus Kroon

Rahandusministeeriumi halduspoliitika osakonna peaspetsialist Peeter Viigimets

Päevakord:

1. Kokkuvõtte statistikanõukogu 2015. aasta tööst ja 2015. aasta tegevusaruande täiendatud kavandi arutelu. Aruande kinnitamine
2. Küsitlusvõrgu erastamine, info Minu/Meie statistika seisuga kohta
3. Statistikaameti ülevaade võimalikest tegevustest Vabariigi 100. aastapäeva tähistamiseks
4. Naiste ja meeste palgaerinevuste kohta usaldusväärsete ja ajakohaste andmete kogumise ja avaldamise strateegia
5. Ülevaade nullbürokratia algatuse käigus laekunud ettepanekutest ning nende menetlemise ja majandusüksusi puudutava üleriigilise arendusprojekti Aruandlus 3.0 seisust

Otsustati:

Kinnitada päevakord.

1. **Kokkuvõtte statistikanõukogu 2015. aasta tööst ja 2015. aasta tegevusaruande täiendatud kavandi arutelu. Aruande kinnitamine**

Tõnu Kollo tutvustas lühidalt statistikanõukogu 2015. aasta aruannet (lisa 1), mis oli eelnevalt saadetud nõukogu liikmetele ettepanekute ja täienduste tegemiseks.

Otsustati:

1.1 Kinnitada statistikanõukogu 2015. aasta aruanne.

2. Küsitlusvõrgu erastamine, info Minu/Meie statistika seisuga kohta

Andres Oopkaup ja Heidi Pellmas tegid ülevaade küsitlusvõrgu erastamisest. Teema tuli päevakorda selle aasta alguses rahandusministriga kohtumisel, kus tekkis küsimus, kas Statistikaametil on selliseid teenuseid, mida erasektor võiks SA-le osutada. Lähteülesande sisu on: kas ning millistel tingimustel on teenuse väljaviimine haldusalast teostatav.

Sellest lähtuvalt on RM tellinud projekti „Valitsussektori asutuste juriidiliste vormide ja ülesannete analüüsimeetodika“, mille hanke võitis AS Pricewaterhouse Coopers. Projekti raames on PwC ülesanneteks koostada meetodika, mis aitaks analüüsida valitsussektoris kuuluvate asutuste

juriidilisi vorme ja riigiasutuste tüüpe ning mis tüüpi avalikke ülesandeid ja millistel alustel on võimalik delegeerida erasektoris. Lisaks tuleb katsetada ja täiendada koostatud metoodikat viie avaliku ülesande näitel, milleks on: Päästeameti tuleohutusjärelvalve, Politsei- ja Piirivalveameti liiklusõnnetuste vormistamine, Statistikaameti küsitlusfunktsioon, Maanteeameti juhtimisõiguse andmise eksami vastuvõtmine ja Terviseameti funktsioon, mis puudutab laboris tehtavaid proove.

AS Pricewaterhouse Coopers pöördunud SA poole väga detailsete küsimustega, mis käsitlevad erinevate küsitluste kulusid, küsitluste keskmisi hindu, küsitluskalenteri tihedust, andmekogumise protsessi olemust, protsessi kaasatud inimeste arvu jne.

SA on lisaks statistikaprogrammi tööde läbiviimisele sõlminud lepinguid erinevate osapooltega, kus pakutakse küsitlusvõrgu teenust, näiteks Euroopa sotsiaaluuring, SHARE pilootuuring, koostöös Eesti Pangaga leibkonna tarbimiskäitumise uuring ning koostöös EAS-i välisküllastajate ostukäitumise uuring.

Tõenäoliselt toimub lähiajal sellel teemal RM-is arutelu, kus võetakse aluseks AS Pricewaterhouse Coopersis väljatöötatud ettepanek ning Statistikaameti nägemus küsitlusvõrgu kohta.

Teoreetiliselt on võimalik küsitlusvõrk SA-st välja viia, kuid sellega kaasnevad mitmed riskid. On oht, et Eestis muutub Statistikaameti haldusalast väljaviidav küsitlusvõrk monopoolseks. Kui TNS Emor suudab küsitleda kuni 2000 vastajat, siis Statistikaameti küsitlusvõrgu võimekus on üle 10 000 inimese küsitlemine. 2016. aastal on küsitlusvõrgu küsitlusmaht ligikaudu 61 000 respondenti. Erastatud küsitlusvõrgu teenuse hind tõenäoliselt kallineb. Samuti on oht, et sotsiaaluuringute kvaliteet seeläbi halveneb.

Praegu ei korraldata SA küsitlusvõrgus ettevõtete küsitlusi, kuid suund on hakata telefoniküsitluse abil tegema väiksemamahulisi ettevõtete uuringuid. Alates 2000. aastast on küsitlusvõrku järjepidevalt moderniseeritud, küsitlajate arvu on vähendatud ning paljud küsitlused toimuvad elektroonselt. Küsitluste tegemiseks on loodud välitööde infosüsteem, mis on integreeritud SA teiste süsteemidega. Veebiküsitlusi on võimalik viia läbi CAWI meetodil, telefoniküsitlusi CATI meetodil ning välitööde küsitlusi CAPI meetodil.

„Minu statistika“ projektile tuleb tellida eelanalüüs. Sellel teemal on toimunud enamiku erialaliitudega kohtumised ning kõik liidud on sellest huvitatud. Eelanalüüsi tegemine nõuab seejuures lisakulutusi.

Arutelu:

Küsitlusvõrgu erastamine on seotud valitsemismahu vähendamisega riigireformi käigus. Sellega on võimalik haldusalas inimeste arvu kuni 70 võrra vähendada.

Erinevate sektorite ülevaatamisel tehakse intervjuusid eri osalistega. Intervjuusid tuleks teha ka statistikatööde põhitarbijate ja tellijatega: missugune on nende hinnang ning milliseid ohte ja plusse näevad nemad küsitlusvõrgu erastamises. Erastamise tulemusel kallineb statistikatööde hind ning küsitluste vastamismäär tõenäoliselt langeb. Küsitlusvõrgu puhul on oluline usaldusväärsus ja kvaliteet ning SA-l on usaldusväärne küsitlusvõrk. Erastamisega kaasnevatele riskidele ja ohtudele tuleb tähelepanu pöörata.

Otsustati:

2.1 Võtta info teadmiseks.

3. Statistikaameti ülevaade võimalikest tegevustest Vabariigi 100. aastapäeva tähistamiseks

Anne Nuka tegi ülevaate Eesti Vabariigi 100. aastapäeva tähistamistest (lisa 2).

Statistikatöö „Aegridade taastamine“ tegemiseks on planeeritud kolm aastat, millest poolteist aastat kulub andmete otsimisele ja korrastamisele, seejärel saab hakata tegelema analüüsiga ning kogumiku koostamisega. Kogumik peaks ilmuma 2018. aastal, kuid praegu puudub statistikatöö jaoks vajalik finantseering. Statistikatöö „Aegridade taastamine“ väärtus on see, et tulemused on hiljem kõigile huvilistele andmebaasist tasuta kättesaadavad.

Arutelu:

Kas SA on mõelnud küsida rahvalt raha?

Vastus: ei.

Tartu Ülikool on kaasatud digitaliseerimise projekti, väikeprojektide järgmine taotlusvoor peaks olema sügisel ning taotluste summad algavad 50 000 eurost. Rahataotluse peaks esitama Rahandusministeerium. See oleks üks võimalus puuduva raha saamiseks. Et vajalik rahasumma kokku saada, tuleks taotlusi esitada erinevate projektide kaudu.

Otsustati:

3.1 Võtta ettekanne teadmiseks.

4. Naiste ja meeste palgaerinevuste kohta usaldusväärsete ja ajakohaste andmete kogumise ja avaldamise strateegia

Siim Krusell ja Hede Sinisaar tegid ettekande palgalõhe statistika tegemise strateegia teemal (lisa 3). Aruandlus 3.0 peaks lahendama seni puuduvate andmete probleemi, seejärel oleks võimalik palgalõhe avaldamisel üle minna riiklikele andmekogudele. Seni tuleb täiustada meetodikat. Kui palgalõhe statistikat saab hakata mõõtma ja avaldama andmekogude pealt, siis kaoks ära aruanne „Palk, lisa oktoobrikuu kohta“.

Strateegiadokument on edasiste tegevuste lähtekoht. Dokument annab suuna minna üle andmekogudele. See on otseselt seotud ka näiteks REGRELi vajadustega ja seega sisuliselt laiem.

Arutelu:

Tekkis küsimus, kuidas tagada, et palgalõhe uuring võrdleb võrreldavaid asju, nii et meeste ja naiste ametikohad oleksid tööväärtuspunktide kaudu võrreldavad. Ametinimetused ei anna otsest infot töö keerukuse ja sisu kohta. Põhimõtteline küsimus on ka selles, kuidas praegused andmed võimaldavad seletada palgalõhe põhjuseid.

Otsustati:

3.1 Võtta ettekanne teadmiseks.

5. Ülevaade nullbürokratia algatuse käigus laekunud ettepanekutest ning nende menetlemise ja majandusüksusi puudutava üleriigilise arendusprojekti Aruandlus 3.0 seisust

Ene Saareoja tegi ettekande bürokraatia vähendamiseks tehtud ettepanekutest, nende menetlemisest ja Aruandlus 3.0 seisust (lisa 4). Aruandlus 3.0 projekt on mahukas ja ajakriitiline projekt, st ettevõtjad ootavad tulemust esimesel võimalusel. Seetõttu jagati projekt etappideks. Esimeses etapis kaardistatakse palga- ja tööjõustatistika tegemiseks vajalikud sisendnäitajad, ministeeriumid ja nende haldusala asutused hindavad väljundnäitajate väärtust ning alternatiivsete andmeallikate sobivust statistika tegemiseks. Väljundnäitajate väärtuse hindamise tulemusel lepitakse kokku statistika tegemiseks vajalik kogutavate näitajate koosseis. Väärtuse kaardistamise ei ole praegu kaasatud teisi tarbijarühmi: teadlasi, ettevõtjaid ja nende liitusid ning meediat.

Tuleb otsustada, kuidas korraldada nendes rühmades kasutatava statistika vajaduse hindamine. Väärtuse kaardistamisel ei küsitud tarbijate lisavajadusi detailsema palga- ja tööjõustatistika järele. Varem SA-le laekunud tarbijate ettepanekute kohaselt vajatakse näiteks palgainfot töökoha asukoha ja ametialade järgi, sh piirkondlikul tasandil. Sellise statistika tegemise üheks võimaluseks on, et töötamise registrisse kande tegemisel edastatakse info ka töötaja ametiala ja töökoha asukoha kohta ning TSD lisade 1 ja 2 andmestikuga koos esitatakse väljamakse jaotus statistika tegemiseks vajalike liikide kaupa. Selle võimaluse rakendamisel ei oleks enam vaja esitada näitajaid, mida praegu kogutakse kuulise palgaarude ja selle lisadega.

Projekti tulemi realiseerimiseks on Statistikaametil vaja leida rahastus IT-süsteemide arendamiseks, eeldatavalt on seda võimalik teha struktuurifondide toel. Kuna statistika tegemine muutub teadmus- ja ajamahukaks, tekib vajadus tööjõukuludisid suurendada.

Arutelu:

Puudub kindlustunne, kas Statistikaamet on võimeline seda mahukat projekti omalt poolt teostama. Kui on vaja lisarahastust, siis ei ole teada, kas sellega on võimalik riigieelarve koostamisel arvestada.

Ei ole veel täpselt teada, kas ettevõtjad tulevad automaatse andmehõivega kaasa. Võib juhtuda, et automaatne andmehõive ei hakka vajalikul määral tööle ning tuleb tagasi minna traditsioonilise küsitluse juurde. Ettevõtjaid on võimalik seadusega sundida automaatkanali kaudu andmeid esitama. Et projektiga edasi minna, tuleks luua konkreetne plaan, kuidas rahastada Statistikaameti tegevust ning kuidas ettevõtetega kokkuleppele jõuda. Projekti eelduseks on, et kõik raamatupidamisfirmad haakuksid teemaga ning pakuksid oma raamatupidamislahendustes vastavat moodulit. Riik võiks oma kuludega tagada IT-firmade tehtavad arendused. Riik peab looma eeldused, et ettevõtted saaksid automaatandmeedastusega liituda. Praegu ei ole veel otsustatud, kuidas peaksid andmed automaatselt liikuma ning kuidas need andmed vastu võetakse.

Enne täpsemate otsusteni jõudmist tuleb paika panna üldpilt ning vaja on poliitilist otsust, kuhu selle projekti käigus tahetakse jõuda. Oluline on poliitilise tahte olemasolu. Samas tuleb seda projekti käsitleda suunava näidisprojektina. Kui see on edukas, siis saab seda laiendada ka teistele riigiasutustele.

Langetamata on otsus selle kohta, kas riik annab raha juurde, kui projekt muutub mõnes töötapis ressursimahukamaks. Kas on vaja igal aastal kaardistada statistiliste väljundnäitajate kasutatavust? Eelmisel aastal tehti niisugune kaardistus, nüüd uuesti. Kui selgub, et mõnda väljundnäitajat Eesti tarbija ei kasuta, aga ELi otsekohalduvate õigusaktidega nõutakse nende kogumist, kuidas siis edasi toimitakse?

Otsustati:

5.1 Võtta ettekanne teadmiseks.

5.2 Hoida nõukogu kursis projekti edasise kuluga.

5.2 Statistikanõukogu kujundab arvamuse palga- ja tööjõustatistika väärtuste kohta.

LISAD:

1. Statistikanõukogu 2015. aasta aruanne
2. Ülevaade Eesti Vabariigi 100. aastapäeva tähistamisest
3. Palgalõhe statistika tegemise strateegia
4. Nullbürokratia Aruandlus 3.0 seisust

(allkirjastatud digitaalselt)

Tõnu Kollo
Koosoleku juhataja

Kristiina Traumann
Protokollija